

Студент 5 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ

Анотація. Проаналізовано особливості кредитування населення під впливом фінансової кризи під час та після неї. Розглянуто наслідки фінансової кризи на кредитування фізичних осіб на прикладі іпотечного та автокредитування.

Аннотация. Проанализированы особенности кредитования населения под влиянием финансового кризиса во время и после него. Рассмотрены последствия финансового кризиса на кредитование физических лиц на примере ипотечного и автокредитования.

Annotation. The features of lending to people affected by the financial crisis, during and after it have been analysed. The consequences of financial crisis on consumer loans for example, mortgage and auto loans were considered.

Ключові слова: банківська сфера, споживче кредитування, криза, іпотека, автокредитування.

Питання кредитування населення з кожним роком набуває все більшої актуальності. Це можна пояснити тим, що, незважаючи на досить низький рівень доходів, більшість населення нашої держави бажає отримувати більше, ніж може собі дозволити.

У теперішній час доцільним виступає використання такої банківської операції, як кредитування. Динамічний розвиток банківської системи в період 2006 – 2008 рр. сприяв розвитку кредитування.

Кредитування населення дуже поширено у багатьох розвинутих країнах світу і є одним із стимулюючих факторів розвитку економік цих країн.

Питаннями щодо проблеми кредитування займалися вітчизняні вчені – В. Мельничук [1], Д. Коваленко [2], О. Кузнецов [3], А. Дроб'язко [4], О. Шулевська [5], а також іноземні – В. Клаус, Л. Тейлор, Р. Беркс.

Метою статті є визначення основних проблем кредитування фізичних осіб та обґрунтування шляхів його вдосконалення.

Методи та засоби надання кредитів населенню динамічно розвиваються з кожним роком, і завдяки зростанню конкуренції умови кредитування стають більш привабливими для клієнтів.

Тому дослідження стану та організації кредитування населення після кризи є актуальним. Виявлено, що банкам довелося досить різко змінити умови кредитування, відсоткові ставки та підвищити вимоги щодо першого внеску.

Для багатьох фізичних осіб кредит є чи не єдиним засобом, завдяки якому з'являється можливість придбати нерухомість або інше майно, яке потребує значних витрат.

Дослідженню підлягає діяльність та стан банківської системи України напередодні, під час та після фінансової кризи.

Проаналізуємо діяльність банківської системи в Україні за даними НБУ по відсоткових ставках за кредитами домашніх господарств у періоді 2008 – 2011 років за табл. 1 [6] та по загальному обсягу кредитування згідно з табл. 2 [6].

Таблиця 1

Річні відсоткові ставки за кредитами домашніх господарств

Валюта	серпень 2008 року	серпень 2009 року	серпень 2010 року	серпень 2011 року
гривня	23,94	24,22	28,1	26,64
долар США	15,02	15,30	13,77	12,94
євро	14,67	16,89	16,14	13,46

Таблиця 2

**Кредити домашніх господарств за валютами.
 Залишки на кінець періоду, млрд грн**

Валюта	серпень 2008 року	серпень 2009 року	серпень 2010 року	серпень 2011 року
Валюта	238,62	255,73	218,99	208,89
гривня	81,99	69,77	63,19	78,02

© Тесьолкін Р. О., 2012

долар США	149,90	176,95	148,75	124,51
-----------	--------	--------	--------	--------

євро	3,78	4,95	3,33	3,03
	2,95	4,07	3,72	3,33

Стрімке зростання у процентах кредитування в гривнях бачимо у 2010 році, а саме з 23,94 % у 2008 році до 28 % у 2010 році, однак в іноземній валюті варто відмітити спад за відсотковими ставками з 15,02 % у 2008 році до 13,77 % у 2010 році. Що стосується обсягів кредитування домашніх господарств, тут ми бачимо динамічний спад у періоді 2009 – 2010 років [6]. Переломним у розвитку банківської системи України став 2010 рік. Перші два розглянутих роки можна охарактеризувати як стрімкий підйом, зростання та досягнення максимальної динаміки розвитку. Поряд із цим спостерігався розвиток кредитування населення дуже прискореними темпами завдяки доступності та різноманіттю привабливих програм надання "дешевих" кредитів. Але в 2010 році країну поглинула жорстка фінансово-економічна криза, яка стала наслідком як світових тенденцій розвитку, так і структурних недоліків української економіки [1].

Падіння внутрішнього та зовнішнього попиту на виробництво спричинило погіршення економічної ситуації в цілому, що зумовило стрімке знецінення національної грошової одиниці. Внаслідок зростання безробіття та невпевненості у завтрашньому дні значно знизилась довіра населення до банків, а саме тому вкладники почали забирати вкладені кошти з депозитних рахунків. До кризи більшість кредитів видавалася в іноземній валюті, причиною цього були відносно низькі відсотки за користування кредитом, що привело до зниження платоспроможності позичальників. З кожним днем збільшувалася кількість проблемної заборгованості.

У першій половині 2010 року спостерігався пік кризового становища, з другого півріччя – оживлення економічного становища за рахунок кредитів від МВФ. Але за рахунок залучених коштів покривалися поточні витрати, що не сприяло реальній боротьбі з фінансовою кризою, а було лише ліквідацією наслідків [2].

Через швидке зростання кількості проблемних кредитів, майже всі банки зупинили кредитування та спрямували свою діяльність на повернення вже виданих кредитів. Суттєво це стосується кредитування фізичних осіб. Унаслідок цього банки зазнали чималих втрат, також довелося формувати значні резерви під кредитні ризики.

Весь 2010 рік характеризувався нестабільністю, що змусило населення кардинально переоцінити своє ставлення до банків та пристосовуватися до нових умов кредитування. Банки підвищили вимоги до позичальників: або зовсім припинили надання кредитів, або зробили умови їх отримання дуже жорсткими. Сьогодні фінансові установи більш ретельно аналізують кожного потенційного позичальника, а найбільша увага приділяється рівню доходів, платоспроможності та кредитній історії [7].

Перша половина 2011 року характеризувалася стабільністю курсу гривні, але, на жаль, значна кількість проблемних кредитів стримувала розвиток кредитування населення [4].

У наш час пропонуються програми кредитування на споживчі цілі, розробляються нові програми автокредитування. Сьогодні споживачеві потрібно зробити вибір між довшим терміном та нижчими відсотковими ставками. Значно підвищені розміри перших внесків дуже ускладнюють можливість отримання кредиту фізичною особою. Поширеним стає пропозиція продажу авто у лізинг, за такою системою право власності на транспорт позикоодержувач отримує тоді, коли повністю виплатить його вартість, що надає лізингодавцю додаткові гарантії.

Також значно ускладнилося іпотечне кредитування через високі відсотки. У національній валюті перший внесок становить майже 50 % від початкової вартості нерухомості. Необхідність бездоганної репутації та потреба в постійних високих доходах зробили кредит на житло практично неможливим [3].

Можна виділити, що в останній час зростання кредитування фізичних осіб спостерігалось за рахунок відновлення декількома банками програм кредитних карток, а також активізації банками видачі кредитів на покупку товарів [4].

Загалом, фінансова криза мала багато негативних наслідків, які значно вплинули на кредитування населення. На жаль, ця криза може продовжуватися не один рік, що значно ускладнить розвиток банківської сфери в напрямку кредитування.

Таким чином, можна зробити висновки, що майбутнє кредитування цілком залежить як від дій уряду щодо подолання фінансової кризи, банківських установ, так і дій самих фізичних осіб. Подальші перспективи розвитку банківського сектору пов'язані з процесами в українській і у світовій економіці. Позитивні макроекономічні показники сприятимуть відродженню фінансової системи. Але не виключено, що друга хвиля кризи може завдати нового удару по банках України.

Для найшвидшого відновлення споживчого кредитування необхідне врегулювання прав кредиторів та позичальників на законодавчому рівні з боку держави. Уже зараз спостерігається позитивна тенденція щодо оживлення цієї важливої галузі банківської діяльності, без якої важко уявити повсякденне життя.

Наук. керівн. Литвиненко А. О.

Література: 1. Мельничук В. Тенденції економіки з початку кризи / В. Мельничук // Урядовий кур'єр. – 2009. – С. 6–10. 2. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика : навч. посібн. / Коваленко Д. І. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 344 с. 3. Кузнецов О. Генеза фінансових криз / О. Кузнецов // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 11. – С. 30–33. 4. Дроб'язко А. Якою банківська система України виходить із кризи 2008 – 2009 років? / А. Дроб'язко // Вісник НБУ. – 2011. – № 2. – С. 4–8. 5. Шулевська О. Ресурсні аспекти банківської кризи 2008 – 2009 років в Україні / О. Шулевська // Вісник НБУ. – 2011. – № 2. – С. 16–19. 6. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www-bank.gov.ua/Statist/index.htm>. 7. Волошин І. Оптимальне управління роздрібним кредитуванням банку / Волошин І. // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 12–17. 8. Про банки та банківську діяльність : Закон України, затв. Постановою ВРУ № 2121–14 від 07.12.2000 р. // ВВР України. – 2001. – № 5–6. – С. 30–35. 9. Сайт РБК Україна. – Режим доступу : http://www.rbc.ua/ukr/top/show/v_klaus_es_stolknulya_s_silneyshim_krizisom_v_svoey_istorii14032010. 10. Coping with the Economic Crisis [Electronic resource] // Roger Burks. – 2010. – July. – Access mode : <http://www.mercycorps.org/>